

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta tat-8 ta' Novembru, 2004

Citazzjoni Numru. 2550/2000/1

Velga Brothers Limited

Versus

Enemalta Corporation

F'din il-kawża s-soċjetà attriċi qiegħda titlob il-ħlas ta' kummissjoni skond ftehim bejn il-korporazzjoni *Enemalta* u l-*General Retailers and Traders Union*.

lċ-ċitazzjoni tgħid illi s-soċjetà attriċi kellha pompa tal-*petrol* fi Triq Bajjada, Ħaż Żabbar; din il-pompa nbiegħet fl-20 ta' Mejju 2000. Fit-18 ta' Marzu 1997 kien sar ftehim bejn il-*General Retailers and Traders Union* ["GRTU"] u l-Korporazzjoni *Enemalta* ["*Enemalta*"] biex *Enemalta* tat żjeda ta' kummissjoni minn 1c1 għal 1c67 lis-sidien tal-pompi tal-*petrol* li jdaħħlu s-sistema ta' l-*automatic acceptor*. Is-soċjetà attriċi kienet minn ta' l-ewwel li daħħlet *automated pump bil-card/cash acceptor*, iżda, billi kien hemm ħsara fis-sistema u kellha saħansitra tiftaħ kawża kontra min bigħhulhom, l-attriċi kellha tinqeda

b'sistema awtomatiku li jithaddem mill-kaxxier mingħajr *petrol attendant*.

Talli ma kinitx qiegħda tħaddem is-sistema li ried il-ftehim, u għalkemm l-attriċi dejjem żammet il-ħinijiet miftiehma sabiex jinqeda l-pubbliku, *Enemalta* ma tatx iż-żjeda miftiehma lill-attriċi.

Xi ħadd fi ħdan *Enemalta* għarraf lil GRTU illi bis-sistema tal-kaxxier is-soċjetà attriċi kienet qiegħda tbigħ *fuel* aktar minn pompi oħra. Minħabba pressjoni minn GRTU, *Enemalta* heddet li twaqqaf il-fornitura ta' *petrol* lill-attriċi, u kien biss wara tehdida ta' proċeduri legali li dan ma seħħx.

GRTU bi ftehim ma' *Enemalta* irrappurtaw lill-pulizija illi l-attriċi kienet qiegħda tiftaħ biex taqdi lill-pubbliku wara l-ħin stabbilit, u l-pulizija għalqet il-pompa kemm-il darba.

L-attriċi resqet quddiem l-Uffiċċju tal-Kompetizzjoni Ġusta għax l-għemil ta' GRTU u l-kondizzjonijiet tal-ftehim kienu *prima facie* mhux kompetittivi. L-Uffiċċju tal-Kompetizzjoni Ġusta, b'ittra tat-2 ta' Diċembru 1999, iddikjara illi kull azzjoni jew deċiżjoni ta' GRTU li jkollha l-effett li timpedixxi l-libertà fil-mod kif jithaddmu l-pompi tal-*petrol* jew il-mod kif il-kumpanniji joffru s-servizz tagħhom hija anti-kompetittiva u bi ksur ta' l-artikolu 5 ta' l-Att XXXI ta' l-1994 dwar il-Kompetizzjoni.

Għalkemm l-Att XXXI ta' l-1994 ma japplikax għal *Enemalta*, iċ-*Chairman* ta' *Enemalta* sostna illi l-korporazzjoni kienet sejra timxi fuq id-deċiżjoni ta' l-Uffiċċju tal-Kompetizzjoni Ġusta, iżda xorta ż-żjeda ma ngħatatx.

Is-soċjetà attriċi għalhekk fetħet din il-kawża u qiegħda titlob illi l-qorti:

1. tgħid illi s-soċjetà attriċi għandha tingħata kull żjeda li tnaqqsilha mill-kummissjoni li kellha titħallas fuq il-bejgħ ta' *fuel* mill-1 t'April 1997 sal-20 ta' Mejju 2000;
2. tillikwida s-somma li għandha titħallas skond l-ewwel talba; u
3. tikkundanna lill-korporazzjoni konvenuta tħallas lill-attriċi s-somma hekk likwidata, flimkien ma' l-ispejjeż, fosthom dawk ta' protest ġudizzjarju tas-26 t'Ottubru 2000 u ta' ittri legali, u l-imgħax.

Il-korporazzjoni *Enemalta*, konvenuta, ressqet dawn l-eċċezzjonijiet:

1. is-soċjetà attriċi ma għandhiex interess ġuridiku għax hi stess stqarret illi l-pompa tal-*petrol* illum bigħetha; il-konvenuta irtirat din l-eċċezzjoni fil-31 ta' Mejju 2001¹;

2. il-konvenuta ma hijiex kontradittriċi legittima, u għalhekk għandha tinħeles mill-ħarsien tal-ġudizzju, għax l-attriċi kellha tmexxi mhux kontra tagħha iżda kontra terzi; u

3. il-konvenuta ma kisret ebda kuntratt jew ftehim, u għalhekk ma għandha tagħti xejn lill-attriċi.

Qabel ma nidhlu fil-meritu tal-kawża, irridu nqisu l-eċċezzjoni illi l-konvenuta ma hijiex kontradittriċi legittima. L-attriċi qiegħda titlob il-ħlas ta' kummissjoni u, skond il-ftehim dwar din il-kummissjoni, il-ħlas, jekk jitħarsu l-kondizzjonijiet miftiehma, kellu jsir mill-konvenuta. Għalhekk il-kawża saret sew kontra l-konvenuta, ladarba hija din li jkollha tħallas jekk l-attriċi ħarset il-kondizzjonijiet tal-ftehim.

L-eċċezzjoni hija għalhekk miċħuda.

Ngħaddu issa biex inqisu l-meritu. Il-fatti li wasslu għal din il-kawża ġraw hekk:

Bi ftehim tat-18 ta' Marzu 1997² bejn *Enemalta* u GRTU, *Enemalta* ntrabtet illi, b'señħ mill-1 t'April 1997, iżżid il-kummissjoni li titħallas lis-sidien tal-pompi minn 1c1 għal 1c7 għal kull litru ta' *petrol* jew *diesel oil* li jbigħu, basta s-sidien iħarsu xi kondizzjonijiet. Fost dawn il-kondizzjonijiet hemm dik fil-paragrafu D tal-ftehim, li tgħid hekk:

D) Wara l-1 t'April 1997 is-sidien tal-*Petrol Stations* ikollhom massimu ta' sitt xhur li fihom iridu jistallaw l-*Automatic Cash-Card Acceptor/s*. Il-GRTU sejra tirranġa *roster* biex bejn 01 April 1997 u 31 t'Ottubru 1997, 26 *Station* ma' Malta u Għawdex jiftħu u l-Festi [*sic*] bejn 08.00 u 12.00. Wara dawn is-sitt xhur³ il-ħinijiet tal-ftuħ tal-*Petrol Stations* ikunu hekk:

Imbagħad hemm il-ħinijiet, u l-paragrafu jkompli hekk:

Dawk is-sidien li ma jkunux bdew jaħdmu bl-*Automatic Cash-card Acceptor/s* u ma jkunux iridu jiftħu skond l-

---

¹ *Fol. 27.*

² *Foll. 7 et seq.*

³ Bejn l-1 t'April 1997 u l-31 t'Ottubru 1997 hemm seba' xhur, mhux sitta.

iskeda l-ġdida ta' ħinijiet, jtilfu d-dritt tal-kummissjoni sħiħa miżjuda u jieħdu biss iż-żjeda ta' 1.7 milleżmi.

Is-soċjetà attriċi daħħlet pompa li jew titħaddem minn kaxxier jew tiegħu *automatic card/cash acceptor*, iżda s-sistema awtomatiku ma kienx jaħdem sew u, għalkemm ma kienx meħtieġ *pump attendant*, il-pompa ma kinitx għal kollox awtomatizzata għax kienu meħtieġa l-preżenza u l-intervent ta' kaxxier biex il-klijent ikun jista' jieħu *fuel*. Għalhekk is-soċjetà attriċi, għalkemm żammet mal-ħinijiet miftiehma, ma kinitx qiegħda toffri servizz awtomatiku kif ried il-ftehim.

Is-sistema tal-kaxxier, li kienet toffri s-soċjetà attriċi, kien aktar popolari u, minħabba f'hekk, l-attriċi kellha bejgħ aktar mis-sidien l-oħra tal-pompi. Dan ma għoġobx lis-sidien l-oħra, li dehrilhom illi l-attriċi kienet qiegħda tiegħu vantaġġ ingust u għalhekk fittxu li jġiegħlu li jsir ftehim, fi ħdan il-GRTU, illi ebda pompa ma jkollha *attendant* magħha wara s-6.00 *p.m.* u fil-Ħdud u l-festi. Is-soċjetà attriċi ma ntrabtitx bil-ftehim li riedu s-sidien l-oħra u dawn għamlu pressjoni fuq *Enemalta* biex b'xi mod iġġiegħel lill-attriċi toqgħod għal dak li riedu huma.

Il-kwistjoni tressqet quddiem l-Uffiċċju tal-Kompetizzjoni Ġusta, li sab illi l-ftehim li riedu s-sidien kien ixekkel il-kompetizzjoni ħielsa u għalhekk ma kienx jiswa. Il-ftehim għalhekk ma daħalx fis-seħħ, u lanqas ma setgħet issir diskriminazzjoni kontra s-soċjetà attriċi talli ma ntrabtitx bil-ftehim.

Il-konvenuta, iżda, baqgħet ma ħallsitx il-kummissjoni bir-rata għolja għax tgħid illi s-sistema tas-soċjetà attriċi, billi jeħtieġ l-intervent ta' kaxxier, ma kienx sistema ta' *automatic card/cash acceptor*. Lill-attriċi dehrilha illi, ladarba qagħdet għall-ħinijiet u l-pubbliku kien qiegħed jinqeda, kienet qiegħda tħares il-ftehim tad-19 ta' Marzu 1997 u għalhekk kellha tiegħu l-kummissjoni bir-rata għolja. Għalhekk fetħet din il-kawża.

Fil-fehma tal-qorti, li huwa relevanti għal din il-kawża huwa l-ftehim tad-19 ta' Marzu 1997, u mhux il-ftehim l-ieħor — dak li nstab li jxekkel il-kompetizzjoni ħielsa — li riedu s-sidien l-oħra tal-pompi, u lanqas ma huwa relevanti x'riedu u x'għamlu s-sidien l-oħra u l-GRTU.

Jekk inħarsu lejn il-ftehim tad-19 ta' Marzu 1997, naraw illi fost il-kondizzjonijiet li sid ta' pompa kellu jħares sabiex

jithallas kummissjoni b'rata ogħla hemm dik illi jdaħħal u jħaddem *automatic card/cash acceptor*. Dan is-soċjetà attriċi ma għamlitux, għax is-sistema tagħha ma kienx b'*automatic card/cash acceptor* billi l-ħlas kellu jsir lil kaxxier. Il-fatti illi l-pubbliku kien moqdi xorta ma huwiex relevanti għax il-ftehim ried mhux biss illi l-pubbliku jkun moqdi imma wkoll li jkun moqdi b'sistema ta' *automatic card/cash acceptor*. Il-fatt ukoll illi s-sistema ma ħadimx għax kellu l-ħsara ma huwiex relevanti għall-għanijiet tal-kawża tallum; jista' se *mai* jagħti lis-soċjetà attriċi rimedju kontra min bigħilha s-sistema iżda jibqa' l-fatt illi s-soċjetà attriċi — ukoll jekk bi ħtija ta' nuqqas ta' terzi u mhux nuqqas tagħha — ma ħarsitx il-kondizzjonijiet tal-ftehim.

Għalhekk l-ewwel argument miġjub mis-soċjetà attriċi finnota ta' osservazzjonijiet tagħha⁴ ma huwiex tajjeb.

It-tieni argument ta' l-attriċi huwa illi l-ftehim tad-19 ta' Marzu 1997 kien bi ksur ta' l-Att dwar il-Ħinijiet tax-Xogħol tal-Ħwienet u tal-Bejjiegħa fit-Toroq [Kap. 155], kif kien fis-seħħ dak iż-żmien.

Dan huwa minnu, iżda jekk il-ftehim kien bi ksur tal-liġi, u s-soċjetà attriċi kienet, bħas-sidien li kellhom sistema għal kollox awtomatiku, qiegħda tikser il-liġi meta taqdi lill-pubbliku barra mill-ħinijiet li kienet tippermetti l-liġi, ma tistax is-soċjetà attriċi tippretendi ħlas talli kisret il-liġi! Jekk il-ftehim ma kienx jiswa għax kellu *causa illecita* ma jistax min kien kompliċi fl-illecitu ifittex għal ħlas talli għamel ħaġa kontra l-liġi.

It-tielet argument ta' l-attriċi jgħid illi l-ftehim huwa anti-kompetittiv.

Id-deċiżjoni ta' l-Uffiċċju tal-Kompetizzjoni Ġusta kienet mhux dwar il-ftehim tad-19 ta' Marzu 1997 bejn *Enemalta* u GRTU, iżda dwar il-ftehim li riedu s-sidien tal-pompi fi ħdan il-GRTU.

Barra minn hekk, ma hux kontestat illi *Enemalta* ma kinitx marbuta bid-deċiżjoni ta' l-Uffiċċju tal-Kompetizzjoni Ġusta, u l-qorti ma taqbilx mas-soċjetà attriċi illi d-disponibilità ta' *Enemalta* li, minkejja dan, hi tqis id-deċiżjonijiet ta' dak l-uffiċċju torbotha b'obligazzjoni lejn l-attriċi.

⁴

Foll. 156 et seq.

Kopja Informali ta' Sentenza

Għal dawn ir-raġunijiet, fil-fehma tal-qorti, it-talbiet tas-soċjetà attriċi ma jistgħux jintlaqgħu, u l-qorti taqta' l-kawża billi tiċġad it-talbiet tas-soċjetà attriċi. L-ispejjeż ta' l-eċċezzjoni illi l-konvenuta ma hijiex kontradittoriċi legittima għandha tħallashom il-konvenuta; l-ispejjeż l-oħrajn kollha għandha tħallashom is-soċjetà attriċi..

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----